



## Адыгэ Республикэм и Лышхъэ и Указ

Щытхууцлэу  
«Адыгэ Республикэм  
изаслуженнэ юрист»  
зыфилорэр  
А.А. Герасимовым  
фэгъэшъошэгъэным  
ехылагъ

Хэбзэгъэуцугъэу щылэм ыкӀи  
обществэм хэлъ зэгурьлоныгъэм  
ягъэпытэнкӀэ гъэхъагъэу илэхэм  
апае щытхууцлэу «Адыгэ Рес-  
публикэм изаслуженнэ юрист»  
зыфилорэр Герасимов Антон  
Анатолий ыкъом — Адыгэ Рес-  
публикэм и Прокурор игуадзэ,  
юстициемкӀэ советником фэгъэ-  
шъошэгъэнэу.

Адыгэ Республикэм  
и Лышхъэу  
ТХЪАКӀУЩЫНЭ Аслъан  
къ. Мыекъуапэ,  
бэдзэогу́м и 25-рэ,  
2014-рэ ильэс  
N 75

# МэфэкӀым ипэгъокӀэу

АР-м и Лышхъэу ТхъакӀушынэ Аслъан  
зи Хэкужъ къэзыгъэзэжыгъэхэм я Мафэ  
ипэгъокӀэу ІэкӀыб къэралхэм къарыкӀы-  
жыгъэ тилъэкпъэгъоу Адыгеим щы-  
псэухэрэм ащыщхэр тыгъуасэ ригъэблэ-  
гъагъэх. ЗэлукӀэгъум хэлэжъагъэх АР-м  
ІофшӀэнымкӀэ ыкӀи социальнэ хэхъоны-  
гъэмкӀэ иминистрӀэу Осман Альберт,  
культурамкӀэ министрӀэу Къулэ Мыхъа-  
мэт, лъэкпъ ІофхэмкӀэ, ІэкӀыб къэралхэм  
ащыпсэурэ тилъэкпъэгъухэм адырӀэ зэ-  
пхыныгъэхэмкӀэ ыкӀи къэбар жъугъэм  
иамалхэмкӀэ Комитетым ипащэу Шхъхъ-  
лэхъо Аскэр, нэмыкӀхэр.

— ШъуигумэкӀыгъохэмкӀэ  
шъукъыддэгъуащэмэ, ахэм хэ-  
кӀыплэ афэхъуштым тызэды-  
тегушылэмэ тшӀоигъоу ары  
шъукъызкӀедгъэблэгъагъэр, —  
къылауагъ АР-м и Лышхъэ.  
— СыдигъокӀи тигуапэу ты-  
шъодэлэу, тфӀэлъкӀыштыр къыт-  
къуанэрэп, ау тшӀагъэр бэу  
тӀон джыри тлӀэкӀыштӀэп. Ама-  
лэу щылӀэмкӀэ, законым фи-  
тыныгъэу къытитыхэрэр дгъэ-  
федэхэзэ, Іофыгъоу шъуилӀэхэм  
язэшӀохын тыдӀалажъэ ыкӀи ащ  
къыщыдгъэкӀэштӀэп.

Тилъэкпъэгъоу ІэкӀыбым

къыкӀыжыгъэхэм гушылэр за-  
штэм, нэбгырэ пӀпчӀ ирзэ-  
ныгъэ къырилотыкӀыгъ, сыди-  
гъокӀи ягумэкӀыгъо республикэ  
пащэхэм къызэрэзэхыхэрэм,  
ІэпылӀгъунчъэу къызэрамы-  
гъанэхэрэм фӀшӀ «тхъашъуе-  
гъэпсэу» зэдырагъаштӀэу къа-  
рауагъ. Къуаджэу Мэфэхъа-  
блэ хэхъоныгъэу ышӀыгъэхэр,  
ащ шыкӀагъэу илэхэм ядгъэ-  
зыжыын анаӀэ зэрэтетыр ана-  
хъэу къыхагъэщыгъэхэм ащыщ.  
Мы псэупӀэм къыубытырэ чы-  
гум джыри гектар 89-рэ афы-  
хагъэхъуагъ ыкӀи чыгу Іахъ

800 илэ хъугъэ. Югославием  
имызакъоу, нэмыкӀ къэралхэм  
къарыкӀыжыгъэхэм ащыщы-  
бэхэм ар псэупӀэкӀэ къыха-  
хынэу ыуж зэритхэри, гумэ-  
кӀыгъоу джыри ялэхэри къа-  
лауагъ. Гъэстыныпхъэ шхъуан-  
тӀэмрэ электричествэмрэ  
икъоу ещӀлагъэхэп. А Іофы-  
гъом идэгъэзыжыын ыуж зэ-  
ритхэр, охътэ благъэм зэшӀо-  
хыгъэ зэрэхъуштыр респуб-  
ликэм ипащэу къылауагъ. Мыщ  
дэжыым а псэупӀэр икъэбза-  
гъэки зэрэзетегъэпсыхагъэм-  
кӀи щысэтэхыплэ хъумэ зэ-  
рашӀоигъом, ащ ежъ къоджэ-  
дэхэри фӀбэнэнхъу къызэря-  
джэхэрэм къыкӀигъэтхыгъ.

Сирием зэо зэпэуцужъэу  
къитӀэджагъэм ыпкӀ къыкӀыкӀэ  
хэкужыым къэзыгъэзэжыгъэ  
унагъохэм къарыкӀыгъэхэу гу-  
рыт еджапӀэр мыгъэ къэзы-  
ухыгъэ нэбгырэ 18 ыкӀи джы-  
ри къэмыкӀоужыгъэхэм ащы-  
щэу нэбгырэ заулэ респуб-  
ликэм иапшъэрэ еджапӀэхэм  
аӀлахъэхэмэ зэрашӀоигъор, ау  
фитыныгъэ зэрамылӀэр нэужым  
зыгъэгумэкӀыхэу къыхагъэщы-  
гъэхэм ащыщ. Ахэр ІэкӀыб  
къэрал къыкӀыгъэхэу, нэмыкӀ  
шӀыкӀэкӀэ гурыт еджапӀэм зэ-  
рӀэщеджагъэхэм ыпкӀ къыкӀы-  
кӀэ, фэгъэкӀотэнхэр къафа-

шыхэзэ чӀэхъанхъу фитыныгъэ  
къэралыгъом къаритын фаеу  
щыт. Ар къаритыгъэгоп.

ТхъакӀушынэ Аслъан мы Іо-  
фым ежъ ышхъэкӀэ ыналэ те-  
тынэу, зипшъэрылӀ псэури  
зэдыхигъэлэжъэнхъу ыкӀи ащ  
фӀдэ шӀоигъоныгъэ зилэ ныб-  
жыкӀэхэр тиапшъэрэ еджа-  
пӀэхэм аӀлагъэхъанхъу къы-  
гъэгугъагъэх. ІэкӀыб къэрал  
къыкӀыжыынышъ, ихэкужъ къы-  
гъэзэжыынэу фитыныгъэ зэра-  
тышт пчъагъэм (квотэм) джы-  
ри 300 къыхагъэхъуагъ. Ар  
къызфагъэфедэу тилъэкпъэ-  
гъухэм къагъэзэжыымэ, зэо  
зэпэуцужыыр ушхъагъу афэ-  
мыхъоу яхэкужъ щыпсэунхэм  
агукӀэ фаехъу псэупӀэкӀэ къы-  
хахыжымэ ягуапэу зэрапэ-  
гъокӀыштхэм ащ къыкӀигъэт-  
хыгъ.

ЗэлукӀэгъум икӀаухым Хэку-  
жыым къэзыгъэзэжыгъэхэм  
я Мафэ зэхӀэшт Іофтхъа-  
бзэм АР-м и Лышхъэу къы-  
рагъэблэгъагъ, ащ къэкӀо-  
лӀэштхэри зӀкӀэ тилъэкпъэгъоу  
нэужым Интернет нӀкӀубгъо-  
хэмкӀэ еплъыжыштыхэри лъэ-  
шэу къызэрежэхэрэм къыкӀа-  
гъэтхыгъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

СурӀэтыр А. Гусевым ты-  
рихыгъ.

## Зэдэлэжъэныгъэр лъагъэкӀотэшт

Адыгэ Республикэм и  
Лышхъэу ТхъакӀушынэ  
Аслъан КъокӀыплӀэм щы-  
псэурэ лъэкпъхэм яис-  
кусствэкӀэ Къэралыгъо  
музейм ипащэу Кушъу  
Нэфсэтрэ «Блю Стрим  
Пайплайн компани Б.В.»  
зыфилорэм икъутамэ ипа-  
щэу Владимир Мельнико-  
вымрэ тыгъуасэ ІофшӀэгъу  
зэлукӀэгъу адырилагъ.

АР-м и Лышхъэу пӀэулэ псалъэ  
къышӀызэ, Адыгеир зыпкӀэ итӀэу  
ыпӀэкӀэ лъыкӀотэным, хэхъоныгъэхэр  
ышӀынхэм афӀшӀ ильэс пчъагъэхэм  
къаӀоцӀ мыпшъыжъэу дӀэлэжъэгъэ  
В. Мельниковым рӀзэныгъэ гушылӀэ-  
хэр пигъохыгъэх. Тикъэлэ шхъалэ  
изэтгъэпсыхъан, мыщ шашыгъэ  
псэолӀэ пчъагъэхэм яӀӀэщакӀохэм  
ар зэрӀыщыгъэр къыхигъэщыгъ.

— Адыгеим пае бэ пшӀагъэр,  
ар республикэм щыпсэухэрэм ащы-  
гъупшӀэштӀэп, джы къызнэсыгъэми  
цӀыфхэм агу шӀукӀэ уилъ. Непэ  
гъэхъагъэу тилӀэхэм о уилахышхо  
ахӀлӀэу тӀлӀытэ, ащкӀэ инӀэу тып-  
фӀраз, — къылауагъ ТхъакӀушынэ  
Аслъан.

Экономикэм, культурэм, искусс-  
твэм, нэмыкӀ лъэныкъохэм япхыгъэ  
Іофыгъохэм зэлукӀэгъум хэлэжъа-  
гъэхэр атегушылӀагъэх, тапӀкӀэ Іоф  
зэрэздашӀэн альӀкӀыштыр агъэ-  
нфагъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

## Шъукъетэгъэблагъэ

Адыгэ Республикэм щыпсэухэу ыкӀи ихъакӀэхэу лъытэныгъэ зыфӀтшӀыхэрэр!

Непэ пчыхъэм сыхъатыр 5-м зи Хэкужъ къэзыгъэзэжыгъэхэм я Мафэ фэгъэхыгъэ торжест-  
веннэ зӀукӀэрэ концертрэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние щыкӀоштых. Кон-  
церттым ыуж филармонием ыпашхъэ джэгу щызэхӀащӀт.

Іофтхъабзэхэм шъуахӀэлэжъэнэу шъукъетэгъэблагъэ.

ЗэхӀэцӀо комитетыр

# Гъэтхэ дзэ дэщыгъор аухыгъ



**Адыгэ Республикэм, адрэ шьолъырхэм афэдэу, гъэтхэ дзэ дэщыгъор щаухыгъ. Ар мэлъылфэгъум и 1-м кыщегъэжьагъэу бэдззогъум и 15-м нэс кӀуагъэ.**

Адыгэ Республикэм идзэ комиссариат икӀулыкӀушӀэхэм кызырауагъэмкӀэ, гъэтхэ дзэ дэщыгъор республикэм дэгъоу щырагъэкӀокӀыгъ, пшьэрылӀэу къафагъэуцугъэр шӀокӀ имыӀэу зешуахыгъ. ЗэкӀэмкӀи гъэтхэ дзэ дэщыгъом нэбгырэ 520-мэ къаджагъэх, ахэм ащыцӀу нэбгыри 158-м — чӀыдзэхэм, 101-м — ракетнэ дзэхэм, нэмыкӀ чӀы-

плэхэми кӀулыкӀур ащахышт. — Адрэ илъэсхэм афэдэу ошьогу-десант дзэхэм кӀулыкӀу ащахыну фаехэу шӀоигъоныгъэ зилагъэхэр бэ хуштыгъэх, ау нэбгыри 9-р ары аштэн альэкӀыгъэр, арыти, зипкыи-шьолкӀэ анахь пытэхэр кыи-хэтхыгъэх, — еӀо республикэ дзэ комиссариатим иӀофышӀэу Сергей Пасиковым.

Дзэ комиссариатим иӀофышӀэхэм зерагъэунэфыгъэмкӀэ, дзэ кӀулыкӀуым зыщыздые-хэрэр мыгъэ зехапшӀэу нахь макӀэ хуыгъэх, а пчӀагъэр процент 20 фэдизкӀэ кӀеӀыхыгъ.

Джащ фэдэу альтернативнэ кӀулыкӀур республикэм щыпсӀурэ нэбгыри 4-мэ ахыи. БлэкӀыгъэ илъэсым игъэтхэ дзэ дэщыгъо илъэхъан мыщ фэдэ шьӀклэр зыгъэфедэагъэр зы нэбгыр ныӀэп.

Хэбзэгъэуцугъэм кызырэдильтӀэу, дзэм ащэгъэ ныбжьыкӀэхэм мээ 12-рэ кӀулыкӀур ахышт. КъэкӀорэ дзэ дэщыгъор бжыхъэм зехащӀт, зерагъэнафэрэмкӀэ, Адыгеим щыщ нэбгырэ 500 фэдизмэ къаджӀэштх.

**КИАРЭ Фатим.**

## ИСКУССТВЭМРЭ ДУНЭЕ ФЕСТИВАЛЬХЭМРЭ

# «Ислъамыер» джыри рагъэблагъэ

**Урысые Федерацием и Правительствэ ишӀухаф-тын кызыфагъэшъошагъэу, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо оредыӀо-къэшъокӀо ансамблэу «Ислъамыер» Польшэм щыкӀогъэ Дунее фестивалым хэлэжьагъ.**

— Къалэу Белосток дахэу кыищытпӀэгъокӀыгъэх, — кыи-тилуагъ КъэбэртӀэе-Бэлъкъарым изаслуженнэ артистэу, «Ислъамыер» иоредыӀоу КъумыкӀу Щамсудин. — ЯтӀонэрэу Польшэм тырагъэблэгъагъ, Урысыем ыцӀэкӀэ фестивалым тыхэлэжьагъ.

Македонием, Украинэм, Сербием, Литвам, Болгарием, Польшэм, нэмыкӀхэм ятворческэ купхэр Белосток щызӀэулагъэх. Дунее фестивалым хэлэжьэхэрэр сценэм кызытехъэхӀэ уахътӀэу аратырэр зэхэщакӀомэ пӀшӀорыгъэшъэу агъэнэфэгъагъ — такыкӀ 15 — 20. Арэу щытыгъэми, «Ислъамыер» кыи-лорэ оредхэр, къашъохэр искуствэр зикӀасэхэм лӀэшэу агу зэрӀыхыхэрэм фӀэшӀ, зы сыхъат фэдизэ ансамблэр сценэм щыуджыщтыгъ.

— ТишъуашэхэмкӀи такыи-

хэщыщтыгъ, — еӀо Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артисткэу АгъыржӀэнэкӀо Саны-



ет. — Белосток кыипӀэгъунэгъу кӀалэхэм концертитӀу къащыттыгъ. Бысымхэм ташӀогъэшӀэгъоныгъ, къэкӀошт Дунее фестивалым тыхэлэжьӀэнэу кыи-тӀэлӀэу гъэх.

— Культурэм и Илъэс ИофшӀэгъэ дэгъухэмкӀэ тыгу къэдгъэкӀыжын тӀэкӀышт, — кыи-тилуагъ «Ислъамыер» ихудожественнэ пӀщӀу, композиторэу Нэхэе Аслъан. — Адыгэ культурэм и Дунее фестивалэу бжыхъэм Мыекъуапэ щыкӀоштым зыфӀэтэгъэхъазыры.

**САХЫДЭКЪО Нурбий.**

СурӀтым итхэр: «Ислъамыер» иартистхэу Шымырзэ Казбек, МэщбэшӀэ Саидэ, КъумыкӀу Щамсудин концертим хэлэжьэх.

# Гъэлъэшыгъэу альӀэплӀэх

**Мы мазэм и 28-м кыищыублагъэу ИофхӀабзэу «Скутер» зыфиӀорэр республикэм щӀэкӀо. Шы-шъхъӀу мазэм и 3-м нэс гъогурыкӀоныр щынэ-гъончъэнымкӀэ кӀулыкӀуым ибатальон шъхъаф щӀ-рӀэхытӀу зыкӀэт техникэр зыгъӀорышӀэхэрэм гъэ-лъэшыгъэу альӀэплӀэшт.**

Мы илъэсым мӀэзихэу пыкӀыгъэм мототехникэм илажъэкӀэ гъогухэм хуыгъэ-шӀэгъэ 37-рэ ащагъэунэфыгъ, ахэм нэбгыри 6 ахӀодагъ, 39-мэ яхылыагъэкӀэ зэфӀэшъафхэу шъобжхэр ахахыгъэх.

ИофхӀабзэр зыщырагъэкӀокӀыгъэ апӀэрэ мафӀэм изакъоу гъогу-патруль кӀулыкӀуым иӀофышӀэхэм административнэ хэбзэу-кӀоныгъэ 18 мототехникэр зезыфӀэхэрэм зерахъагъэу агъэунэфыгъ. Анахъэу скутерхэр зезыфӀэхэрэм мыщ фэдэ шапхъхэр ау-кӀох: мотошлемхэр ащыгъхӀп, мыхъухӀэщтыр — ыужырэ тӀысыпӀэм тесхэу цыфхэр зеращӀх, зыныбжъ имыкӀу-гъэхэр жуыгъэу транспортыр зерыкӀорэ гъогухэм ащӀэ-кӀох. Хуыгъэ-шӀагъэхэм янахыбэр зыпкӀэ кыи-кӀыхэрэр зезыфӀэхэрэр зэрӀныбжыкӀэхэр ары. ГъогурыкӀоныр щынэгъончъэнымкӀэ АР-м икӀулыкӀу ибатальон шъхъаф мототранспортыр зезыфӀэхэрэм зӀкӀэми зафегъазэ: гъогум шъушъысакъ, гъогурыкӀоным ишапхъхэр шъу-мыукъох! Ны-тыхэр! Шъуиса-



бый мопед е скутер фӀэшъу-щӀфы зыхъукӀэ, зыщышъумыгъэ-гъупш — ар зезыфӀэн фитхэр илъэс 16 зыныбжхэр ыкӀи гъо-гурыкӀоным ишапхъхэр зышӀэ-хэрэр арых. Бэмэ якӀалэ ащ фэдэ техникэр кыи-фащӀфы зы-хъукӀэ, егупшысэхэрӀп тӀэрэ-зэу агъэфедэшъушӀтмэ. ПшьӀэ-дӀкӀыжъ хӀлӀэу шъуисабыймэ ящыӀӀэныгъэ шъукъекӀуапӀ.

**Ю. МАНЖУРИНА.**

**ГъогурыкӀоныр щынэгъончъэнымкӀэ АР-м икӀулыкӀу ибатальон шъхъаф иштаб иинспектор, полицием ика-питан.**

# Тхъамафэм ихъугъэ-шӀагъэхэр

**Адыгэ Республикэм хэгъэгу кӀоцӀ ИофхэмкӀэ и Министерствэ кызырӀтырэмкӀэ, бэдззогъум и 21-м кыищегъэжьагъэу и 27-м нэс республикэм бзӀджӀэшӀэгъэ 78-рэ щызерахъагъ. Ахэр: хъункӀэн бзӀджӀэшӀагъэу 2, тыгъуагъэхэу 24-рэ, гъӀепцӀагъэ зыхӀэлъ бзӀджӀэшӀэгъэ 16, цыфым ыпкыи-лӀынэ шъобж хылыӀэхэр тырашагъэхэу 1, нэмыкӀхӀери. Экономикэм ылыӀныкӀокӀэ хэбзэгъэуцугъэр гъо-гогъуи 8-рэ ау-кӀуагъэу хэбзӀухъумӀкӀо кӀулыкӀу-хэм агъэунэфыгъ, республикэм щыпсӀухэрэм гъо-гогъу 11-рэ наркотикхэр къахахыгъэх. Хэбзэгъэу-цугъэр зыукъогъэ нэбгырэ 55-рэ агъэунэфыгъ, бзӀджӀэшӀагъэу зехафыгъэр процент 81-м кӀэхъэ.**

БлэкӀыгъэ тхъамафэм Адыгеим игъогухэм хуыгъэ-шӀэгъи 2 къатехъухъагъ, ахэм апкӀэ кыи-кыкӀэ нэбгыри 2-мэ шъобжхэр атешагъэх хуыгъэ. Ешъуа-гъэу рулым кӀӀрысхэу водителӀ 65-рэ къаубытыгъ. Гъо-

гурыкӀоным ишапхъхэр гъого-гъу 2590-рэ ау-кӀуагъ.

2014-рэ илъэсым икыи-хъ-гъухэм адӀжъ ТӀэхъутемыкӀое районым хъункӀэн бзӀджӀэшӀа-гъэ щызерахъагъагъ. Амыгъэ-унэфыгъэ бзӀджӀэшӀитӀум ла-

шэу алыгъыр кыи-зфагъэфедэ-зэ Интернет-тучаным икурьер ӀӀкӀӀыгъэ сомэ мин 25-р ты-рахыгъ.

Полицием икӀулыкӀушӀэхэм мы къэбарыр кыи-зэралӀкӀэ-хъагъэм лъыпытӀэу бзӀджӀэшӀа-гъэм хэшагъэхэр гъэунэфыгъэн-хэмкӀэ оперативнэ-лӀыхъон ИофхӀабзэхэр зехащагъэх, ащ епхыгъэу уголовнэ Иофи кыи-з-луахыгъ. Оперативнэ ыкӀи тех-ническэ ИофхӀабзэу рагъэкӀо-кыгъэхэм яшлуагъэкӀэ, мы бзӀ-джӀэшӀагъэр зезыхъагъэу зӀгу-цафӀэхэр зы нэбгырэ къаубы-тыгъ. Ар ТӀэхъутемыкӀое райо-ным щыцӀу кыи-ӀӀкыгъ, ып-кӀэ мы компание дэдэм курьерэу Иоф щышӀагъ. Ащ кыи-х-кыкӀэ, курьерхэм ахъцэ зӀ-ралӀкӀӀыры, ар пӀшӀорыгъэ-

шъэу зыфӀэдызыри дэгъоу ышӀӀэтыгъэх. Ар кыи-зфигъэ-федӀнэу гухӀэл ышӀыгъ, инэ-лосӀэ кӀӀа-кӀӀэр гъусӀкӀэ ыштагъ. НэбгыритӀур товар горэм фа-ехэу алуи, Интернет-тучаным зыфагъэзагъ, ар кыи-здащӀт чыпӀӀэу кыи-хахыгъэм цыф щыпсӀуштыгъӀп ыкӀи щызекӀо-штыгъӀп. Ар кыи-зфагъэфеди, хъункӀэн бзӀджӀэшӀагъэр зера-хъагъ.

Хэбзэгъэуцугъэр зыукъуагъ-хэр къаубытыгъэх, ахэм ла-жъ зӀрӀӀэри следствием ыгъэ-унэфыгъ. Адыгэ Республикэм и АпшӀэрэ хыкум унашъоу ышӀыгъэм диштӀу мы нэбгы-ритӀур илъэси 4-рэ хъапсым дӀэсыштых, ашӀагъэм егупшы-сэнхэ амал яӀӀшт.

ГъэмӀфэ зыгъӀепсӀэфыгъо

уахътэм илъэхъан хэбзэгъэу-цугъэр амыукъоным ыкӀи об-щественнэ щынэгъончъагъэр къӀухъумэгъэным афӀшӀ АР-м хэгъэгу кӀоцӀ ИофхэмкӀэ и Ми-нистерствэ Мыекъопэ райо-ным оперативнэ ыкӀи пӀшӀо-рыгъэш ИофхӀабзэхэр щыре-гъэкӀокӀых. Ащ кыи-дыхӀӀы-тагъэу полицием инарядхэу мы чыпӀӀэм кӀулыкӀу щызыхы-хэрэм япчӀагъэ хагъэхъагъ. Джащ фэдэу гъогурыкӀоныр щы-нэгъончъэнымкӀэ къэралыгъо инспекцием иӀэкипажи 2-мэ зыгъӀепсӀэфыпӀэ чыпӀӀэхэм Иоф ашӀӀӀнэу унашъо ашыгъ. Мыщ фэдэ екӀонӀа-кӀӀэм ишлуагъэкӀэ гъэмафэр кыи-зыхъагъэм щегъэжьагъэу Мыекъопэ районым изыгъӀепсӀэфыпӀэхэм бзӀджӀ-шӀагъэхэр ащызерахъагъэхэу агъэунэфыгъӀп, общественнэ рӀэхъатныгъэр ау-кӀуагъӀп, гъо-гухэм хуыгъэ-шӀэгъэ хылыӀэ-хэр атехъухъагъэхӀп.



## Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкӀэ и Гупчэ комиссие иунашъу

Тэхьутэмыкъое районымкӀэ зы мандат зилэ хэдзыплэ коеу N 23-мкӀэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутат ихэдзын тедзэхэу 2014-рэ ильэсым Ионыгъом и 14-м щылэштхэмкӀэ политическэ партией «Урысыем и Либеральнэ-демократическэ партией» зыфилорэм и Адыгэ шьолъыр къутамэ къыгъэлъэгъогъэ кандидатхэм яспискэ ехьыллагъ

Тэхьутэмыкъое районымкӀэ зы мандат зилэ хэдзыплэ коеу N 23-мкӀэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутат ихэдзын тедзэхэу 2014-рэ ильэсым Ионыгъом и 14-м щылэштхэмкӀэ политическэ партией «Урысыем и Либеральнэ-демократическэ партией» зыфилорэм и Адыгэ шьолъыр къутамэ къыгъэлъэгъогъэ кандидатхэм яспискэу алапэ зыкладзэжынын фаемкӀэ Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкӀэ и Гупчэ комиссие къырахьыллэгъэ документхэм ахалпы, Федеральнэ законэу «Урысые Федерацием ицыхьэр хэдзынхэм ыкӀи референдумым ахэлэжээнхэмкӀэ фитыныгъэу ялэхэм ягаран

тхьалэхэм яхьыллагъ» зыфилорэм ия 35-рэ статья ия 14.2-рэ ыкӀи ия 14.3-рэ пунктхэр лэубытыплэ ышӀыхэзэ, джаш фэдэу Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутатхэм яхэдзын ехьыллагъ» зыфилорэм ия 25-рэ статья ия 6-рэ, 7-рэ лэхьхэм ыкӀи ия 38-рэ статья ия 10-рэ лэхь атегъэпсыхьагъэу Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкӀэ и Гупчэ комиссие **унашъо ешӀы**:

1. Тэхьутэмыкъое районымкӀэ зы мандат зилэ хэдзыплэ коеу N 23-мкӀэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутат ихэдзын те-

дзэхэу 2014-рэ ильэсым Ионыгъом и 14-м щылэштхэмкӀэ политическэ партией «Урысыем и Либеральнэ-демократическэ партией» зыфилорэм и Адыгэ шьолъыр къутамэ къыгъэлъэгъогъэ кандидатхэм яспискэу зы нэбгырэ хурэм алапэ кладзэжынынэу.

2. Политическэ партией «Урысыем и Либеральнэ-демократическэ партией» зыфилорэм и Адыгэ шьолъыр къутамэ иуполномоченнэ лыкӀо кандидатхэм яспискэу алапэ зыкладзэжынгъэм икопие етыгъэнэу.

3. Мы унашъор кандидатхэу къагъэлъэгъагъэхэм яспискэу алапэ зыкладзэжынгъэм икопие игъусэу Тэхьутэмы-

къое районым хэдзынхэмкӀэ ичӀыплэ комиссие лӀкӀлэгъэхьэгъэнэу.

4. Мы унашъор гъэзетхэу «Советскэ Адыгеимрэ» «Адыгэ макъэмрэ» къыхагъэутыгъэнэу.

**Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкӀэ и Гупчэ комиссие и Тхьаматэу Н. А. СЭМЭГУ**

**Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкӀэ и Гупчэ комиссие исекретарэу Ф. З. ХЪАЦАЦИ**

къ. Мыекъуапэ, бэдзэогум и 28-рэ, 2014-рэ ильэс N 50/213-6

## ХьафизэхэмкӀэ щынэгъончъэнхэм фэшӀ

Мыекъуапэ дэххэм гу лъатэгъэн фае къэлэ гъогухэм ащышхэм зэпырыкӀыплэу ялэхэм джынэс тымылэгъугъэ плиткэхэр зэраторалхьэрэр. Апэрэ еплӀыгъом ар зытырашӀыхагъэр къыбгъурымылонкӀи мэхъу, ау тызыкӀлэупчӀэм къызэрэтфалотагъэмкӀэ, хьафизэхэр щынэгъончъэу гъогум зэпырыкӀынхэм фэшӀ ахэр зыкӀытыралхьэрэр. Ахэм «тактильнэ» плиткӀэ яджэх.

Сыда ахэм шуагъэу ялэр? Лъэсгъогур (тротуары) уухынышӀ, автомобильэр зэрыклорэ гъогум утехьанкӀэ сантиметрэ 80 къэнагъэу а плиткэхэр сатыр зытӀуш хуэхэу тыралхьэх. Хьафизэр лъэсгъогум къырыкӀозэ а плиткэхэм къызанэсыкӀэ, къешӀэ лъэбэкъу заулӀкӀэ автомобиль гъогум ар зэрэтехьаштыр. Къэлэ административ зэрэрихьухагъэмкӀэ, хьафизэхэр нахьыбэрэ зыщыпсэхэрэр, нахьыбэрэ ахэр зэрыкӀонхэ фаеу хуэрэ гъогухэм язэпырыкӀыплэхэм тактильнэ плиткэхэр атыралхьаштыр. Ащ фэдэу чӀыплэ 14 Мыекъуапэ щагъэнэфагъ.

Мыщ фэдэ шыкӀэр къыхахыныр къызыхэкӀырэр ыкӀи хьафизэхэмкӀэ ар лэрыфэгъоу щыт-щымытыр зедгъашӀэ тшӀоигъоу гуцылэгъу тшыгъэ хьафизэхэм я Мыекъопэ къэлэ организацие ипашӀэу Алексей Хлоповыр. Ащ игупшысэхэм адемыгъэштэн умылӀэкӀынуэи тлъытагъэ.



Арэуштэу зыкӀлорэм и шуушӀыдгъэгозэн.

— ШыкӀагъэ зимылэ гукъӀкӀ (идея) щылӀп, — ело тигушылэгъу. — ШыпкӀэр, тактильнэ плиткэхэр хьафизэхэм къашӀэ альегухэмкӀэ, лъэсгъогум лъэбэкъу заулӀкӀэ зэрэтехьаштыр ыкӀи гъогушом зэрэтехьаштыр ащ «кварелло». Ау, сэ сишӀошӀыкӀэ, ом изытет епхыгъ ар (тактильнэ плиткэр) къэпшӀэшткъэмышӀэшттыр. КӀымафэм осыр ащ теубагъэу, пӀыргусыргоу тыдӀкӀи зыщыхуэр лъэхъаным а плиткэм утехьэгъэ-утемыхьагъэр сыдэуштэу зэхэпшӀэшт?

Алексей тызэрэщигъэ-гъозагъэмкӀэ, тапӀкӀэ а чӀыплэхэм, зэпырыкӀыплэхэм, бордюрхэр алуыгъэх лъэсгъогум икӀыхагъэкӀэ зэрэгъэнэфэгъагъэм фэдэу. Ау сэкъатныгъэ зилэхэу курэжыиэхэм арысэу къе-

кӀокӀыхэрэмкӀэ ахэр (бордюрхэр) мылэрыфэгъухэу, лъэгащэхэу, лъэсгъогум къехынхэшӀ, автомобиль гъогум къытехьанхэр кӀын къащыхъоу алозэ тхьаусыхэхэу аублагъ. Джашыгъум лъэсгъогур зыщыхуэр, автомобиль гъогум зыщытехьанхэу щыт чӀыплӀэм бордюрхэр алуахыи, лӀкӀу нахь лъхъанчэу уехызэ гъогушом утехьан лъэ-кӀынуэ, зымы ушӀомынэ-нэу, зэщизэу ашыгъ. Ау, тигушылэгъу къызэрэхи-щырэмкӀэ, ари лэрыфэгъу дэдэу хьафизэхэмкӀэ щытэу пӀон лъэкӀыштӀп.

— Хьафизэр лъэсгъогум ыкӀо зыхьукӀэ, — ело ащ, — бэщ фыжымыкӀэ гунапкӀэр, зэрыкӀон фэе гъогур ыгъэунэфызэ макӀо. Шульэгъурэпын фае гъогу гузэгум итэу хьафизэр кӀоу, ар сыдигъуи гъогубгъум, бордюрхэм аготэу макӀо. АрышӀ, курэжыиэхэм арысхэмкӀэ зэпырыкӀыплэхэм алу бордюрхэр лъэгащэхэу, ащ къехынкӀэ кӀын къащыхъоу щытмэ, сэ сишӀошӀыкӀэ, ахэр, бордюрхэр, нахь лъхъанчэ ашыгъэхэмэ, ялэгагъэ сантиметри 4-м нэсэу къагъэнэгъагъэмэ нахьышугъэнкӀи мэхъу. Ау, джыри къыхэсэгъэщы, ар сэ сишӀошӀ. СшӀэрэп кӀымафэм, отӀ-псытӀ лъэхъаным а тактильнэ плиткэхэм зыкӀы-зэрагъэлъэгъошттыр.

Ары, лӀофыгъуакӀ ар къалэмкӀэ, зэпырыкӀыплэ 14-у а плиткэхэр зыщытыралхьаштыр ащызекӀошт хьафизэхэм къалошт ахэр лэрыфэгъухэми, мылэрыфэгъухэми. Ау гуапэр, пстэуи акӀылу къэхуэрэр кӀын зытӀп чӀыфхэм ящылӀкӀэ-псэукӀэ нахь лӀшӀлэх хуным иамалхэм пащэхэр зэралхьыхуэрэр, ахэмкӀэ нахьышӀур къыхахыным зэрэпылхэр ары.

— ШыпкӀэр пӀоштмэ, — къыхегъэхъожы джыри тигушылэгъу, — лъэшэу тафэраз арэуштэу къызэрэфэгумӀкӀыхэрэм, ау сэкъатныгъэ зилэ нэбгырэ пӀпчӀ зэхышӀэ шӀоигъор чӀыф гукӀэгъур арышӀ, гъогу зэпырыкӀыплӀэм къэсыгъэ хьафизэм «СыкӀыбделӀн, некӀо узэпырысщын»



къыраломэ, тын лъапӀэ мэхъу ащ фэдэ чӀыплӀэм. Плиткэхэри, макъэ къэзытырэ нэфгъуазэхэри дэгъух, ау зӀкӀэмэ апшӀэр чӀыфхэм азыфагу лытэныгъэ илыныр, гукӀэгъу зэфы-рӀэныр ары.

**ЖАКӀЭМЫКӀО**  
**Аминат.**

### ТКЪОШ РЕСПУБЛИКЭМ

## Сомэ миллион 30 ищыкӀагъ

Хуламо-Безенгийскэ къушхьэ тӀуакӀэм дэт пытӀпӀажыр загъэуцугъагъэр къэзышӀажырэ чӀыф Къэбэртэе-Бэлыкъар Республикэм къыбгъотэжышӀтӀп. Нахьыжхэм къызэралорэмкӀэ, ар адыгэхэм (черкесхэм) зэрагъэуцугъагъэр къэбаркӀэ къанэсыжыгъ. Уахьтэр пытаплӀэм шхьасыгъэп. Илъэс къэс ащ идӀпкӀхэр нахь зэхэтакъох, къушхьэ тӀуакӀэм ар дэфэным ищынагъо къэуцугъ.

Зыфэдэ щымылэ культурнэ-тарихь чӀыплӀэр федеральнэ гупчэм иахьщӀкӀэ агъӀӀажынынэу гугъэхэзэ, илъэсыбэ текӀыгъ. ПытаплӀэр гъӀкӀажыгъэнымкӀэ агъэхъазырыгъэгъэ проекти щыт, ащ къызэрэдильтӀтэрэмкӀэ, гъӀӀӀкӀажынын лӀфхэм сомэ миллион 30-м ехъу атырагъӀкӀоднэу щыт. Ау хабзэм ахьщӀэр къытӀупщырӀп, чӀыплэ зыгъэлырышӀажыплӀэм ипашӀэхэми мылӀкур къауӀоин амылӀэкӀызэ, пытаплӀэм изытет дэи дэдэ хуӀгъэ. ШӀэныгъэлӀажыхэм къызэралорэмкӀэ, пытаплӀэм икӀэ-гъэнэжынын яшӀыпкӀэу ыуж имыхьэхэмэ, ар клодыжыпӀэным охьтабэ ищыкӀӀэгъэжӀп. ПытаплӀэм изакъоп, адыгэхэм ялӀшӀагъэу дӀпкӀхэр къӀӀэтыгъэнхэмкӀэ агъэфедэщтыгъэ шыкӀӀэри ащ дӀкӀодыжышӀт.

Мы лӀофыр зэшӀохыгъэнымкӀэ къэбар гушӀуагъо къӀуӀгъ. Бэлыкъар лӀэкъожыу Жабаевхэм ащышхэм пытаплӀэр зыпкӀ рагъэуцожынынэу зэрэфаехэр къауагъ. Ащ пае пытаплӀэр зытетыри, ащ къыпышӀыль чӀыплӀэхэри бӀджэндэу ашӀтэнхэу фаех, тапӀкӀэ ахэр чӀыфкӀылаплӀэ ашӀынхэ ямурад. Ар зытет къушхьэтыр зыхэхьэрэ зыгъэпсэфыплӀэ-зыплӀыхьӀӀэ комплекс агъӀпсынэу ары Жабаев лӀакъом гухӀлӀэу илӀэр. ПӀырохъу афэмыхьухэмэ, ар еж ямылӀкукӀэ зэтырагъэпсыхьашт.

## Яфэшъуаш

Хэгъэгъу зоошом хэлӀажыгъэ чӀыфхэу Къэбэртэе-Бэлыкъар Республикэм щыпсэхэрэм афэгъэхьыгъэ унашъо республикэм и Правительствэ бэмышӀэу ыштагъ. Ащ къызэрэщӀилорэмкӀэ, общественнэ транспортэу чӀыф жьугъэхэр зезышӀэхэрэмкӀэ ыпкӀэ амытэу джы заом иветеранхэр къӀекӀокӀыштыр. Къалэмэ ащызекӀорэ транспортым изакъоп унашӀом къыдилытӀэрэр, псэупӀэ зэфэшхьафхэм чӀыфхэр анэзыгъэсыхэрэри ары.

Республикэм транспортымкӀэ и Министерствэ макъэ къызэригъӀэгъэмкӀэ, заом иветеранхэм яудостоверениехэм адагъӀкӀӀэшт тхьапэхэм якъыхуэтын рагъэжӀэгъах. Ахэм атетхэгъэшт «Къэбэртэе-Бэлыкъар Республикэм билет ымылӀгъэу щызекӀон фит» ылоу.

Заом къыхэкӀыжыгъэу псаоу къэнэжыгъэр макӀэ. Ащ нахь мӀкӀӀэж общественнэ транспортыр ыгъэфедэу ахэм ахэтыжыр. Арэуштэу щытми, зэращымыгъупшӀэхэрэр ветеранхэм ягуап.

(Тикорр.).





## Кавказ биосфернэ заповедникыр

Кавказ биосфернэ заповедникыр 1924-рэ илъэсым агъэпсыгъ. РСФСР-м инарднэ комиссархэм я Совет иунашъо жьоныгуаклэм и 12-м клэтхэжыгъагъэх. Заповедникыр гъэпсыгъэ хъуным зилахышхо хэзышыхагъэр мэзпэсэу Христофор Шапошниковыр ары. Ащ ищылэныгъэ заповедникым икъэухъумэн фигъэшъошагъ ыкли ежъ Х.Шапошниковым ыцлэ фаусыжыгъ. Кавказ къушъхъэ-мэз зэхэтхэр, ахэм къащыкырэ чыгхэр, уцхэр, ащыпсэурэ псэушъхъэ зэфэшъафхэр — зыфэдэ къэмыхъугъэ чыюпсым изы лахъ хьалэмэтэу щытых. Дунэе хьытыум къызэритырэмыклэ, Европэм итхэм ялытыгъэмэ, иинагъэклэ ащ ятлонэрэ чыплэр еубыты. А еплъыклэм заповедникым ипащэу Сергей Шевелевым дыригъаштэрэп: «Сэ къэралыгъо зэфэшъафхэм сарыхагъ, ячлюпс ибаигъэ сыушэтыгъэ. Тизаповедник хэхьэрэ къушъхъэ-мэз чыплэхэм ябаигъэклэ фэдэ Европэм зэримытыр къэсыушыхъатын слъэкышчт. Тэтым фэдэ зыми илэп.



чыгум лъапсэ щызыдзыгъэ уцхэр ахэм къятэкъоклыгъэу джынэс къыщэкълых.  
Александр Ерофеевым

къэклох, япсауныгъэ шагъэ-пытэн альэкълых. Гъогум тлы-сыплэхэм уащылэклэ. Зэклохэм ахэр къызфагъэфедэх, ягъо-

1931-рэ илъэсым хэшайрэ нэртэйрэ къызщыкырэ мэзыри заповедникым къыгъэгъунэрэ чыплэхэм ахагъэхьагъ. Ар Адлер пэмычыжъэу щыт псэуплэу Хостэ къыпыщылъ, гектар 300 зэрэхьурэр.

# Хэшъайрэ нэртэйрэ

гектар 300 зэрэхьурэр. Чыг лъэпкъ 70-рэ, къэкырэ уц лъэпкъ 200-м фэдиз мэзым хэтых, ахэм янахыбэр мы чыплэр ары нылэп къызщыкырэр. Дунаим инэмыкл чыплэхэм ащыбгъотышчтхэп. Зеклохэм апае мэзым гъогутыл

ми, ишъуампли — бгъэфедэ хъун ахэтэп. Къыпыклэрэ пыржыые плыжъхэр ары нылэп щэнаут зэхэмылпыр. Чыгым ишъуампли зытепхыклэ, къычлэщырэ пкыыр плыжъы. Нахыпэм мыщ псэолъапхэхэр бэу хашыкыштыгъэх, къухъэшыным шагъэфедэщтыгъэ. Нэртэйр я XIX-рэ лэшлэгъум бэу раупкыштыгъэ, дунаим теклодыкыным ищынагъо щылагъ. Тыркуемклэ зэпыращыти, Англием нэс ащэщтыгъэ. Джарэу уасэ илагъ. Хэшъайри чыг лъэпкъ гъэшлэгъон. Бэ егъашлэ, маклэу хэхъо. Илъэси 150 — 200 зыныбж чыгым игъумагъэ сантиметрэ 15-м блэкырэп. Нэртэйм илъэс



къытфилотэрэ къэбарыр тшогъэшлэгъон дэдэу ыпэклэ

гуанэ зэпагъэу, защагъэпсэфы. Джащ фэдэу, тыкъэуцугъэ къодыеу, Александр елэбэхышъ, мыжъо фыжъ хъураем фэдэу зыгорэ къештэ.

— Мыр мыжъо хъужыгъэу хым хэсыгъэ пыжъ, — къело ащ ылэгучлэ ил мыжъо фыжъ хъураер къытигъэлъэгъузэ.

Уеплпылэмэ, пыжъ кышъо зэпъагъэм исурэт мыжъо кылым теолъагъо. Мыщ фэдэ чыюпс хьарзынэщ пкыгъо-хэм мы чыплэхэм бэрэ тащылэклэ. Зэманэу мы чыгур хышхом ычлэгъэу зыщэтым хы пыжъхэр бэу хэсыгъэхэщтын. Гъэшлэгъоныр чыгум ахэр джы къызэрэзыыхыфхэрэр ары. Тэри къэтэшыных, къэгъэлъэгъонхэм ахэтэлъхъэх, ау етлани гъэ къэс чышъхъашъом къызэрэтэхъохэрэм гу лытэтэ.

Тылъыкылатэ къэс тызэрэ-дэклиуаерэр зэхатшлэзэ гъогум тырэкло. Ауэ, къушъхъэ тлуаклэм мыжъом щыхэутыгъэ дэклояплэм тыкъынэсыгъ. Чыгур зэсысым зэгокыгъэ къушъхъэхэм азыфагу гъогур пхырышчыгъэ хъугъэ. «Ащ дэклирэ зеклохэм ащычхэм языхтэт къэхылыгъэу, зыплъы къырифыхэрэри къэхэклэ», — ело тигъусэ.

— Цыфым нэджагъо къытефагъэу щытмэ, тлуаклэм зыпхырыкырым зыкъиукъэб-зыжыгъэ фэдэу мэхъу. Шлэ-

Нэртэйр щэнаут зыхэлъ чыгэу щыт. Ащ итхъапи, икуами, ишъуампли — бгъэфедэ хъун ахэтэп. Къыпыклэрэ пэрэжыые плыжъхэр ары нылэп щэнаут зэхэмылпыр.

минищ, хэшъаим илъэс мин илэпэ-цыпэ къагъэшлэн алъэ-

тылъэкылатэ. Мэз члэгъыр чы-лэтагъ, чыгур шынашъо, жьыр



кышчт. Илъэс миллион 20-клэ узэклэлэбэжымэ, мы чыплэм мыл гоугъэр къырыкылуи, хышхор зытеклым къычлэщыгъэ

къэбзэ дэд. Бзыумэ яорэд зэпагъэурэп. Тигъусэ къызэри-луагъэмклэ, жьымыгъот, гууз, лыдэклиуае зилэхэр мыщ бэрэ

### Ащ апэрэ чыплэр Европэм щылыгъ

Кавказ къэралыгъо биосфернэ заповедникым чыгу гектар мин 300 фэдиз къегъэгъунэ. Ащ илахыш — гектар мин 90-м къехьурэр — Адыгэ Республикэм, гектар мин 12-р — Къэрэщэе-Щэрджэсым, гектар мини 180-р — Краснодар краим ахэхъэх. Заповедникыр — тикъэралыгъо икультурнэ клэнхэу федеральнэ мэхъанэ зилэхэм ащыш.

1931-рэ илъэсым хэшъайрэ нэртэйрэ къызщыкырэ мэзыри заповедникым къыгъэгъунэрэ чыплэхэм ахагъэхьагъ. Ар Адлер пэмычыжъэу щыт псэуплэу Хостэ къыпыщылъ,

щыпхырышчыгъ. Зыр — километритлу, адрэр — километритф зэрэхъухэрэр. Мэзым къыщыкырэ уцхэм ыкли чыгхэм афэгъэхьыгъэ стэнд гъэлагъэхэм гъогунапцэхэм уащылэклэ.

Къэралыгъо инспектор шъхьалэу Александр Ерофеевыр гъусэ къытфэхъугъэу мэзым икууплэ тыхэхъэ. Тыкъэзыуцухьэрэ чыгхэм якъутамэхэр ыкли апкыыхэр, пхъэ-цым (мох) зэлыубытыгъэхэр, тинэрылгъэу. Иужьоу зэхэклыхъэгъэ чыг къутамэхэм тыгъэ нэбзыйхэри апхырыкышъурэп. Жъаур тигопэ дэдэу гъогур лытэгъэклиуатэ. Тигъусэм чыгмэ якъэбар къытфелуатэ.

— Нэртэйр щэнаут зыхэлъ чыгэу щыт. Ащ итхъапи, икуа-

«Сэ къэралыгъо зэфэшъафхэм сарыхагъ, ячлюпс ибаигъэ сыушэтыгъэ. Тизаповедник хэхьэрэ къушъхъэ-мэз чыплэхэм ябаигъэклэ фэдэ Европэм зэримытыр къэсыушыхъатын слъэкышчт. Тэтым фэдэ зыми илэп».







## загъэпсыгъэр ильэс 90-рэ хъугъэ

ныгъэлэжэ зэфэшхьафэу мыщ шылагъэхэм кьушхьэ тьуаклэм клочлэ гъэнэфагъэ зэрэдэтыр кьаушыхьаты.

Зэхэтхыгъэ кьэбарым тимуэхыгъэу, кьытшышлыштым тыпапплээзэ тэкло... Ау тикупклэ тьуаклэм тыдэклыфэ зыми изытет зэщыкьуагъэп. Тызщыгушлыкыжъэ дэклоеплэ зэблэкыгъом тыккынэсыгъ. Ащ чыгэгешхо тетэу кьэтлэ-гъугъ.

— Мыр гъурдж чыггэе лъэпкъ, — кьыпедзэжы Алек-сандр. — Ильэс мин лэпэ-цыпэ ыныбжъ. Ильэситфыклэ узэкклэбэжымэ шыблэр кье-огъагъ. Чыгыпкыым икыхь-

псыхьоу Хостэ дэ-ччы, чымырэ уашьом-рэ зыщызэуаплэрэм Кавказ кьушхьэтхы-хэм зышалаэты. Зема-ным мыщ «Дэнэ го-гур» рыклоштыгъэ.

— Кьушхьэ зэ-гоклыгъитлур зэпцэ-лэжымэ, чыгур зэ-иклы кьэхъужышты. Мы чыплэр зеклохэм лъэшэу яклас.

Тигъусэ кьыорэр зэрэтэрэзыр тинэ-рыльэгъоу, бгъэм щизэу жьыр зылутэщэ, нэр плэпихэу чы-опсым идэхагъэу



Нэртэй чыгыр пкыитлоу зэгот — хульфыгъэпкымырэ бзыльфыгъэпкымырэ. Апэрэр сыдигъокли нахь гъум, нахь пыт. Ятлонэрэр — нахь псыгъу, апэрэм гогъэпклагъэу кьыдэклы. Тури зы лъапсэ кьытекыхь пломи хъушты.

Ыклоцл нэкли, чыг шьомплэ кьодьер, ари гуагъэчыгъэм фэдэу, ызыныкьо гомытыжъэу, чыгум ылыгъэу щыт.

жъэу, чышхьашьом телъым фэдэу кыгъэ. Кьыгот нэртэй ыкли хэшай чыгхэу ильэс 500 — 800 кьэзы-

# кьызыщыкырэ мэзыр

Хэшайри чыг лъэпкъ гъэшлэгъон. Бэ егъашлэ, маклэу хэхьо. Ильэси 150 — 200 зыныбжъ чыгым игъумагъэ сантиметрэ 15-м блэкырэп. Нэртэим ильэс минищ, хэшайим ильэс мин лэпэ-цыпэ кьагъэшлэн альэклишты.

пэрэжыы кьытыжыштытэп.

Чыгыр нэгъу мэзэхэу щыт. Бзыльфыгъэпкыу зыфалагъэр кьекыклэхыгъ, ащ тетыгъэ кьутамэхэми амалынчъэу зыкьауфагъ. Хульфыгъэпкыыр шыгъорэм фэд. Итеплэ нэхьой хэлъыжъэп. Сыдэуи

— Ари ильэс зауэрэ джаш фэдэу шытын ыльэклишты зэхэмыфэу. Чыг шьуамплэм чыгум кьыхищырэр фекъу.

Александр чыг пэпчэ инэлъасэм фэдэу кьытегу-щылэзэ мээ пырыпыцум тып-хырещы. Нэртэй чыгышхо

гъэшлагъэхэм ялытыгъэмэ, ар ныбжыкылэ дэд, ильэсишъ нылэп кьыгъэшлагъэр. Ильэс мин зыныбжъ нэртэй чыг кьэшлыхьагъэм тигъогуанэ ыклэм тышылукагъ. Саугъэ-тым фэдэу ар мэзым хэт. Ащ тетыхьаплэу готым «Пса-уныгъэм итлысплэклэ» еджэх. Кьызэралорэмклэ, зеклоу блэ-кыхэрэр мыщ тетыхьэхэмэ, япсауныгъэклэ ишлуагъэ кьа-ригъэклишты. Хэта зышлэрэр, ильэс мин зыныбжъ нэртэй чыгым кьагъэшлэштым ильэс зауэ кьафытыридзэнкли мэхьуба?!

Гуапэ тцыхьоу адыгэ чы-гужыым кьышызэтенэгъэ мээ шлагъоу Кавказ кьэралыгъо биосфернэ заповедникым ха-хьэрэм кьыштыткылуагъ, нэ-лъасэ зыфэтшыгъ, икьэбар зэдгъэшлагъэ. Дунаим ичылплэ гъэшлэгъонхэм ар зэу ащыш, урыгушхоным имызакъоу, кьэ-ухъумэгъэн зэрэфаеми щэч хэлъэп. Непэрэмклэ заповед-никым илофышлэхэм а пшъэ-рыллыр икьу фэдизэу зэрэзэ-шлуахырэр нэрыльэгъу кьыт-фэхъугъ.

ТЭУ Замир.

Адыгэ Республикэм изас-луженнэ журналист.  
(Джыри кьыкълэпкылошты).



гъэшлэгъоны... Чыгхэри цыф-мэ афэдэх. Зэхэтхыгъэмрэ тлъэгъугъэмрэ гупшысэгъуае ташыгъ.

Тыкьэзыуцухьэрэ чыопсым клочлэшхо хэлъ. Фыкьуагъэ фэхъугъэми, ежъ-ежъырэу зыфы-рекъужы. Александр кьызе-рилуагъэмклэ, нэртэй пырэкъыем кьытырэ чылапхьэр ильэс пчъагъэрэ чыгум мыккодэу хэлъынышъ, нэужым кьыдэп-

горэм, ыльапсэ чыгум кьы-хитхыгъэу, уклорэигъэу, ыпкь кыхьэ-кыхьэу чыгум телъэу тыкьэклолагъ.

— Мыр ильэсий хъугъэ кьы-зыриутыгъэр, — кьелатэ ти-гъусэ. — Лъапсэр чыгум хэлъыжъэп нахь мышлэми, пкыым ищыклагъэр чыгум кьы-хещы. Ары зыклэмы-гъугъэр, икьутамэхэри зэрэпытэх. Ильэс 20-клэ чыгыпкыым гуаглэхэр фэхъушты. Зы чыг иутыгъэм чыг пчъагъэ теклы-жышты. Шыпкьэ, чы-опсым сыд кьыхэхъу-хьагъэми, цыфым иягъэ римыгъэклэмэ, зыкышлэжышты. Ду-наим икьэжъаплэ шы-ублагъэу ащ фэдэзэ кьырэкло.

Зыпкь тлоу зэго-чыгъэ зыфы чыгы-ми кьырыкылагъэр кьэшлэгъуае, ау ятло-нэрэ кьутэмэ уфагъэр чыгум метрэ горэ-мклэ нахь пэмычы-



тызышхьарыхьагъэм теплэкын тлъэкли-рэп.

Гъогум пытэдзэ-жы. Удэклоен нахь укьехыжыныр нахь псынкл. Мээ пырыпы-цум джыри тыкыхь-хьажы. Нэртэимрэ хэшайимрэ тыкьауцу-хьэ. Александр икьэ-бар хьалэмэтхэр кье-луатэх.

— Нэртэй чыгыр пкыитлоу зэгот — хульфыгъэпкымырэ бзыльфыгъэпкымырэ. Апэрэр сыдигъокли нахь гъум, нахь пыт. Ятлонэрэр — нахь псыгъу, апэрэм го-гъэпклагъэу кьыдэклы. Тури зы лъапсэ кьы-текыхь пломи хъушты.

Гъогунапцэм лут нэртэй чыг горэм теклолагъ.

Цыфым нэджагъо кьытефагъэу щытмэ, тьуаклэм зыпхырыкырэ зыкыиукъэбзыжыгъэ фэдэу мэхьу. Шлэныгъэлэжэ зэфэшхьафэу мыщ шылагъэхэм кьушхьэ тьуаклэм клочлэ гъэнэфагъэ зэрэдэтыр кьаушыхьаты.

— Шьолъэгъуа? Мыщ шыжыны ыльэклишты. Нэртэй чыг гъугъэ гори тапэ кыфагъ.



икыхьэклэ кьырыкылагъ, ильэ-ужи кьытыригъэнагъ. Ау чыг-ым ар лъэшэу кьегоуагъэп, кьызэтенэгъ, мышкылухэри кье-тых. Зеклохэм мы чыгаер яклэс дэд. Телабэх, чыг шьомплэ тьуаклэхэм ахьщэ жьгъэхьэр адалхьэх, ягухэл-хэр кьадэхъунэу Тхьэм ще-лэлэх.

Адыгэмэ шыблэр зэогъэ чыгыр гъэлэплагъэу алы-тэщтыгъэ. Ар етлани чыга-ети (адыгэмэ ячыг хэхыгъэ шыпкь)! Тэри теклуалли тьте-лэбагъ, тимурад дахэхэри кьыд-дигъэхъунэу телъэлугъ. Бэ те-мышлэу лъашхьэми тынэсыгъ. Метришъэрэ шъэныкьорэклэ ар хы шхьашьом нахь лъаг. Кьушхьэ тьуаклэм мэзыр кьыдэклэжыгъэу шхонтлэ-рымэр тырехы. Уепллыхмэ,





Цыфым игъашлэ кыхъэу хэти фэ-  
лоштэп. Ау а гъэшлэ клякори нэ-  
гъэуплэлэгъу къэс зэпызгъэун  
лофыр бгъэакилэзэ илъэс пчъагъэ  
зипхыкля, ар лыхъужьныгъэ шап-  
хъэхэм апшъэу, ашлокляу кыисшло-  
шы. Непэ шъугу къэзгъэкляжъэу,  
кыизэрыхъухъэгъэ унагъом шъу-  
щызгъэгъуазэу, зигъэшлэ гъогу  
шъурызгъакло сшлоигъор лыгъэ-  
шхоу зэрихъагъэм кыхъэкляу Жъо-  
гъо Плъыжъым иорден, Хэгъэгу  
зэошхом иорденэу апэрэ степень  
зилэр, Щытхъум иорденэу я 3-рэ  
степень зилэр ыкли медаль 16-м  
ехъу кызыфагъэшъошагъэу Хъа-  
лилэ Исмахылэ ыкъоу Мэсхъуд  
ары. Мэсхъудэ псаугъэмэ, ыныбжъ  
неущ илъэсишъэ хъуштыгъэ.



Хъалилэ Исмахыл

Мыгулэмэ хъуштэп, жъажъэу  
лабэмэ — гужъошт. Елъэклон  
хъуштэп, къэуцун фитэп. Дэ-  
уцохмэ, лагъымэр къежэ —  
дифыешт, клома, снайперым ищэ  
къежэ. Зиплъыхъэмэ, игъусэ-  
хэр зырызэу зэхафэх. Пыим  
ипсагъэ ит зэпыт. Ау коман-  
дырым иунашъо гъэцэклэгъэн  
фае! Джащ фэдэ машом хэ-  
тэу Хъалилэ Мэсхъудэ Крас-  
нодар дэкли, мыхъэр зыщы-  
хъэгъэ Курскэ дугам щыклогъэ  
заом хэлэжъагъ, ащ икли Ле-  
нинград зэуаплэм нэсыгъ, бло-  
кадэр зэпкырызытхыгъэхэм  
ахэтыгъ, ащ икли Берлин нэ-  
сыгъ. Мыщ дэт пытаплэхэм,  
заводхэм, фабрикэхэм, цыф  
псэуплэхэм фашистхэм лагъы-  
мэу ачлалъхъагъэхэр къэмы-  
онхэу ышлызэ, къачлихыжъы-  
гъэх. «Гу цыклар, шыкур, рэ-  
хъатэу кытео, — ипсауныгъэ  
кыкляуплэхэрэм Мэсхъудэ зи-  
гъэсэмэркъэузэ арилоштыгъэ,

ухыгъэх. Станислав мэкъумэщ  
техникумым ыуж Адыгэ клэлэ-  
егъэджэ институтыр кыуыхы-  
жыгъ. Мариет — клэлэгъэ-  
джэ институтым ыуж Ростов  
дэт финансовэ институтым ще-  
джагъ. Нурбый гъомылэпхъэш  
промышленостым итехникумэу  
Новочеркасскэ дэтыр кы-  
ухыгъ. Аслъанэ Мыекьопэ мэ-  
къумэщ техникумым щеджагъ,  
нэужым Адыгэ къэралыгъо  
клэлэгъэджэ институтыр кы-  
ухыжыгъ. Симэ Мыекьопэ ме-  
дучилищым сэнэхъат щызэри-  
гъэгъотыгъ. Зэш-зэшпхъухэм  
шлэныгъэу ялэмрэ ялэдэбныгъэрэ  
къахэкляу зыдэлажъэхэрэм лъэ-  
шэу агъэлаплэх. Джары Мэс-  
хъудэрэ Мерэмрэ цыфхэм лы-  
тэныгъэу афашыштыгъэр зы-  
клэмыкьосэщтыр. Мэсхъудэ «сы-  
фронтвик, лоф псынклэ горэ  
кыисэшъут» зылон цыфъу шы-  
тыгъэп, клэлэгъэджэ сэнэхъа-  
тэу ыгукля кыхыхыгъэм фэ-  
шыпкыагъ, бэри директорэу  
зыфашырэ еджаплэми клэлэ-  
егъэджэу щыригъэджэхэзэ лоф  
ышлагъ. Мыщ сьд фэдэ лоф  
рыхыжъагъэми, ыклэм нигъэ-  
сыныр шэн дэгъоу хэлъыгъ,  
кыидэхъуфэ рэхъатыштыгъэп.  
Къэзэныкыуае дэтыгъэ ублэлэ  
еджаплэр илъэсий еджаплэ  
аригъэшлынэу ыгу кыхыагъ. Ау  
а лъэхъаным пынджыр гъэбэ-  
гъогъэным фэшл псыубытыплэ-  
шхо ашлын ямурадэу къуаджэу  
агъэкощыштыгъэ Къэзэныкыуае  
зэрахэфэщтыр ашлэу, рахъухъэ-  
гъахэу шытыгъэти, псэуалъэ-  
хэр ахэм хъатэу адашыхъа-  
жыштыгъэп. Арэу шытми, Мэс-  
хъудэ райкоми, обкоми, край-  
коми кыгъэнагъэп. «Хыр ашы-  
фэ агъэкощыфэхэкля илъэс  
зыбгъупшл ыхышты. Ащ фэди-  
зым сабыххэр тауштыгъэу лъэ-  
сэу гъэмафи кымафи Едэ-  
псыкыуае нэс клохэзэ еджэшт-  
ха?» ылуи, упчлэ ыгъэуцугъ.  
Ыкли зыфэжъагъэр кыидэ-  
хъугъ. Илъэсипшылым ехъурэ  
еджаплэклау аригъэшлыгъэм къэ-  
зэныкыое клэлэцыкляхэр ще-  
джагъэх. А уахътэм якъуаджэ  
щеджэщтыгъэхэм бэрэ шукля  
Мэсхъудэ агу къэкляжышты.

Мэсхъудэ зигъэпсэфынэу  
ыныбжыкля нэси пенсием зэ-  
клом, тлысыжышъуэгъэп. Теу-  
цожь районым иветеранхэм  
яобществэ ыгуи, ыкляуачи хиль-  
хъэзэ бэрэ щылэжъагъ. Ыныбжъ  
илъэс 78-рэ охъуфэкля лоф  
ышлагъ. Теклоныгъэр кызы-  
дахыгъэм ия 60-рэ илъэс къэ-  
благъэщтыгъэ. Ветераным иор-  
денхэри, имедальхэри хэлъхэу  
ныбжыкляхэм еджаплэхэм  
ащылукляштыгъэ... Хъалилэ Мэс-  
хъудэ Исмахылэ ыкъом Те-  
клоныгъэ мэфэкляшхор къэ-  
сынклэ мэфибл нахъ къэмынэ-  
жыгъэу идунай ыхъожыгъ. Си-  
тхыгъэ зыщысылуштыгъэм Мэс-  
хъудэ ыпхъухэу Эмэрэ Ма-  
риетрэ ягукъэкляжъ горэхэм  
съядэун сыгу хэлъэу сафы-  
теуагъ. Бэмэ тарыгушылэгъ. Ти-  
зэдэгущыгъэу мыщ фэдэ гу-  
шылэ фабэхэмкля Эмэ кыу-  
хыжыгъ: «Шукля сянэ-съятэ-  
хэр сыгу илтых. Зэш-зэшы-  
пхъуи 9-у аплугъэхэмкля дэгъу-  
би дэхэгъаби кытхалъхъа-  
гъэш, лъэшэу сэ сафэраз...  
Алахыым джэнэтыр къарет!»  
«Алэхыштымкля ахэм шлушлэ-  
ным тыфалугъ! Бэу сафэраз»,  
— ышыпхъу дырегъаштэ Ма-  
риети.

Къэзэны Юсыф.

# Хъалилэ Мэсхъуд игъэшлэ лъагъу

О  
Ч  
Е  
Р  
К

Я 19-рэ ллэшлэгъум стани-  
цэу Гривенскэм кыидэкляжыхи  
къуаджэу Къэзэныкыоежъым  
къэкляжыгъэ унагъохэм Хъа-  
лилэ Исмахылэ ащыщыгъ. Дзэ  
Плъыжъэу 1918-рэ илъэсым  
Къэзэныкыуае кыидэхъагъэм  
«революцием пэшлукляштыгъэх»  
ылуи, нэбгырэ щэклым ехъоу  
дищи ыуклягъагъэхэм Хъали-  
лэ Исмахыли ахэфэгъагъ.

Джауштэу Исмахылэ ишъхъэ-  
гъэу Хъаджэт (Лъахышкыуае  
щыщ Браукохэм япхъугъ) ду-  
наир анахъ лае кызышыхъу-  
гъэ лъэхъаным шъэуищырэ зы  
пхъурэ изакъоу ыплунхэу кы-  
лэхъанэгъагъэх. Ау бзылфы-  
гъэ ныбжыкля кыным кы-  
уфагъэп, кыизэкляуагъэп: ре-  
волюцием ихэбзэнчъэ зэма-  
ным бэгъорэ тхъамыклагъохэми,  
колхоз зэхэщэгъум хъазабэу  
цыфхэм ателыгъэми илфы-  
гъэхэр псаоу къахышыхъыгъэх,  
ащыхъумагъ. Гъашлэм лъэгъо  
дахэ пхырашын алэхылынэу  
ахэр ыплугъэх, гу къабзи, на-  
мыс лъаплэри аригъэлэжыгъ,  
цыфхэм афэлэжъэнхэу шлэны-  
гъэ хэхыгъэ зэклями аригъэ-  
гъотыныри фызэшлоклягъ.

Илъэсхэр кляуагъэх. Урысые  
хэгъэгущом хабзэри щызэбла-  
хъугъ, революциеми, теклоны-  
гъэр кыидихи, ыпшъэ рилъхъа-  
жыгъэ щылаклэр ыгъэлсынэу  
фежъагъ. Тьдэкли зэо-банэр  
щылэсэжыгъ. Щылаклэри зыпкы  
иуцожыгъ, цыф лъэпкы цы-  
клоу исхэми ашъхъэ кълэты-  
жыгъ. Урысыешхор псынклэу  
ыплэклэ лъыкляуатэу ригъэжъагъ.  
Ау ар адрэ къэралыгъохэм  
джыри къяклягъэп. Илъэситф  
зыхыгъэ зэошхо ащ кы-  
рашыллагъ.

1941-рэ илъэсым заор кы-  
зэржэу Хъалилэ зэшхэм хэ-  
гъэгур къяджагъ. Исмахылэ  
ыкъо нахыжъэу Ерстэм ыпсэ  
емыблэжъэу апэрэ мафэм  
щегъэжъагъэу пыим езэуагъ.  
1943-рэ илъэсым тыгъэгъазэм



Хъалилэ Ерстэм

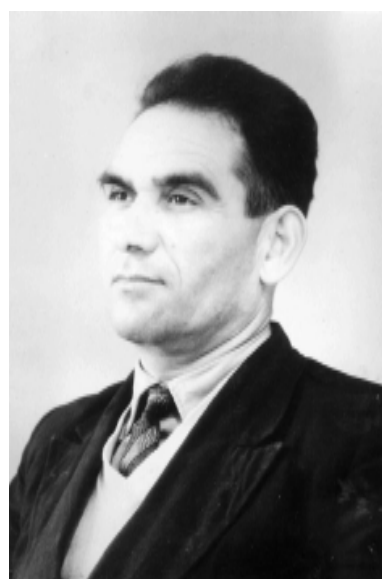
14-м хы Шлуцлэ лушъом щыфэ-  
хыгъ, клэлэцыкляуищ кыкля-  
ныгъ. Ащ ишъхъэгъуси кынэу  
кытеуагъэр фэмышъэчэу бэрэ  
ащ ыуж кымынэу идунай  
ыхъожыгъ. Исмахылэ ыкъо  
нахыкляу Нухыи зэшхэм ауж  
зыкырымыгъанэу заом лухъагъ.  
Псэемыблэжъэу ихэгъэгу ар  
фэзэуагъ, ар къэзыушыхъатырэ  
медальхэри хэлъэу псаоу кы-  
гъэзэжыгъ. Теуцожь районым  
игупчэ къуаджэу Пэнэжыкыуае  
агъакляу, зыфагъэзэрэ лофыр  
ыгъэакилэзэ мыщ щылэжъагъ.  
Сабыи дахэхэр ыплугъ, ылэ-  
жыгъ. «Нухъэ дунаим теты-  
фэ цыф хъалэлыгъ, шыры-  
тыгъ, ныбджэгъу шлэгъуагъ, —  
elo Теуцожь районым ивете-  
ранхэм я Совет итхъаматэу  
Нэмытлэко Юрэ, — ныбжы-  
кляхэм талуклями, ветеранхэм-  
кля тызэхэхэми лэпылэгъу ре-  
нэу кысфэхъуштыгъ. Тэ вете-  
ранхэмкля, зыкли Нухъэ тчы-  
гъупшэрэп, цыфхэми дахэкля  
агу къэкляжы».

Хъалил Исмахылэ ыкъо гу-  
рытэу Къэзэныкыоежъым дэт  
еджаплэм пацэу фашыгъэ



Хъалилэ Мэсхъуд

Мэсхъуди бэрэ мыщ лоф ци-  
мышлэу заом лухъагъ ыкли ар  
аухыфэ ащ имашло хэтыгъ.  
Мэсхъудэ саперэу кыулыкъу  
ыхыгъ. Хэтрэ цыфи «ти-  
сабыххэр заом имашло шыу-  
ухъумэнхэу тыолъэу!» алозэ  
мэлъаох. Сыда плэмэ цыфхэм  
ашлэ заом имашло нахъ лае  
зэрэщымылэр... Лъэсыдзэм  
хэт дзэклолым иоклоп пыим  
ищэуаплэ итэу мыжъуи, чы-  
къати имылэу, зытефэрэ чы-  
рыбгъэ къэсэу ытлызэ ыплэклэ  
лэуагъэ. Километрэ тхъапша  
якъазгъыр цыкляхэмкля Бер-  
лин нэсыфэхэкля мыхэм аты-  
гъэр?! Тонн тхъапша ятлэу зэ-  
радзагъэр? Щэ шъуи макъэ  
кыизэрэлэу атырэ оконым  
ахэм зырагъэбылтыхъан алъэ-  
кыштыгъэ. Ау саперым ар  
зэхыхыгъэкли тьдэ клошта?! Та-  
къыкы заулу ар кыизэрэбы-  
бырэм ащ агу ихыклярэр кы-  
лотыклягъуай! Мыхэм, ашъэ  
рифэу, хъадэгъур ренэу анэгъу  
клэу, аклыб дэт, абгъукля шылэ.  
Зы нэгъэуплэлэгъур зы гъэшлэ  
палъэу саперым дзитлэмэ азы-  
фагу итэу кыулыкъур ехыи.



Хъалилэ Нухъ

— етлани ащ клэхэклягъэр бэ-  
дэдэш, щылычым фэдэу псы-  
хъагъэ хъугъэ. Арышъ, Ала-  
хыым ыломэ, сэ бэрэ сыщы-  
лэшт».

Икыуаджэ кыизэрэкложъэу  
Мэсхъудэ ыш иклэлэцыкляу ибэ-  
хэр ыдэжэ кышъэжыгъэх. Бэрэ  
пэмылэу Джэдэжъаблэ  
щыщ Мыгухэм япхъоу Мерэм  
шъхъэгъусэкля къахэхы. Мерэм  
ны гуклягу клоклэ фабэрэ егъэ-  
джэн-плуныгъэ сэнэхъат инрэ  
зилэ адыгэ бзылфыгъэу кы-  
члэклягъ. Ишъхъэгъусэрэ ежы-  
ррэ сабыи 6-у къапыфагъэмрэ  
Мэсхъудэ ышэу Ерстэм иса-  
быи 3-рэ зэфэдэкъабзэу афы-  
щытын ылъэклягъ, аплугъэх,  
адэлэжъагъэх, рагъэджагъэх.  
Ерстэм ыкъо нахыжъэу Мухъ-  
динэ Харьков дэт фарфорэ-  
фаянсовэ техникумым щеджагъ.  
Ышнахыкля Налбый Налчык  
дэт университетыр кызыеухым,  
ащ кычлэгъэжъагъэу лоф  
щешлэ. Бамбэт автодорожнэ  
техникум кыуыхыгъ. Эмэ апэ  
медучилищыр, нэужым гъо-  
мылэпхъэшл промышленностым  
иинститутэу Москва дэтыр кы-





● ТИКЪЭГЪЭЛЪЭГЪОНХЭР

# Сурэтыр тхыгъэм кыыхехы

Японием исурэтышхэр сыда цэрыло зышыхэрэр? Къокыплэм шыпсэурэ лъэпкхэм яискусствэкIэ Къэралыгъо музейеу Мыекъуапэ дэтым кышчызэуахыгъэ къэгъэлъэгъоным тарихъым ухещэ. Сурэтэу плъэгъухэрэм уасэ афэпшыным фэшI философием зыфэбгъээзэныр нахышIу.



зэдэгущыгъур лъэгъэкIуатэ. — Сурэт пэпчъ акъыл хэхыгъэм дештэ, уемызэщэу уепллы, шы-лэныгъэр нахышIоу уегъашIэ.

Тыгъэр кызэрэкъокIэу нэбзыйхэм къагъэнэфыгъэ чыгым ытхьапэхэм ащыц сурэтым къегъэлабгъо. Тыгъэм кыгъэшIэтыр тхьапэм уепллызэ, укъэзыуцхьэрэ чыопсым уасэ фэошIы. «Сикъуаджэ, силъэныкъо гупсэмыш фэдэ чыплэ дахэхэр шыслъэгъунхэ слъэкIышта?» зыфэпощт гупшысэр шхъэм къехъэ.

Гэндзи ехыплэгъэ повестыр бзылфыгъэм зыфитхыгъэр бзылфыгъэр ары. Джырэ уахтэ псэурэ хульфыгъэхэм ар дэгъоу къагурэлэ, ау хульфыгъэм еплъыкIэу илэн ылъэкIыштыр сурэтышым кызэрэдилытэрэм шхъафэу утегушIыныр нахышIу. Хирояки Мияяма хуэгъэ-

шлагъэхэр зэфихысыжхэзэ, шы-лэныгъэм еплъыкIэу фырилэр кы-зэлуихыгъ.

Цыфым ыгу ихыкIырэр, кыныгъоу зэпичыхэрэр сурэтхэмкIэ къалотэныр Японием шыпсэурэмэ яшэнышIумэ ахалытэ. Х. Мияяма ныбжышхо илэп, илээс 60 хуэгъэп. Дунаир зэри-лъэгъурэр, цыфым кыдэхуэ шлоигъор исурэтхэм ахэолъагъо. Къэгъэлъэгъоным еплъыгъэхуэ Стлашъу Юрэ, ХьокIо Ларисэ, Галина Усынинам, Александр Усыниным, нэмыкIхэм зэралы-тэрэмкIэ, Японием исурэтышхэм шылэныгъэм халъагъорэр IупкIэу къалотэн зэралъэкIырым шысэ тепхым фае.

Сурэтхэм арытхэр: **сурэтым итеплъ; ХьокIо Ларисэрэ Галина Усынинамрэ къэгъэлъэгъоным еплъых.**



Музеим идиректорэу Кушъу Нэфсэт зэхыхъэм шыхыгъэунэ-фыкIыгъэм уегъэгупшысэ. Урысыем культурэмкIэ и Министерствэрэ музеймрэ зэгъусэхуэ къэгъэлъэгъоным зэхашагъ. Iофым кIэшакIо фэхъугъэмэ ащыцэу Анна Пушаковар Москва кыкIыгъ. Къэгъэлъэгъоным кызэуа-хыным ыпэкIэ фильмэм ащ ригъэпллыгъэх, сурэтхэм яхыплэгъэ кэбархэр кылотатгъэх.

Илээс 1000-м нахыбэкIэ узэ-кIэлэбэжмэ, Японием шашIэрэ бзылфыгъэу Мурасаки Сикиби ытхыгъэ романэу «Гэндзи-Моно-

гатари» зыфилорэр жы хурэп. Непэрэ сурэтышхэм ащ ехы-лабгъэу Iофыгъо макIэп агъэца-кIэрэр.

Хироаки Мияяма сурэт 55-рэ Мыекъуапэ кышчыгъэлабгъо. Гэндзи иобраз кызэлуихызэ, Японием икультурэ гукIэ урегъэпллы.

— Философии ин Японием исурэтышIмэ агъэфедэрэр. Тхьапэм, чыгым икътэмэжыы, уц къашхъом, нэмыкIхэм яплыхэзэ, дунэе искусствэм хэхэрэ произведенихэр атхы, Адыгэ Рес-публикэм исурэтышIмэ я Союз итхьаматэу Хъуажэ Рэмэзанэ

● ГАНДБОЛ. СУПЕРЛИГЭР

## «Адыифым» имэфэ мыпсынклэхэр

Тиреспубликэ игандбол бзылфыгъэ командэу «Адыифым» 2014 — 2015-рэ илээс ешIэгъур Iоныгъо мазэм ыублэшт. Мы мафэхэм тиспортсменкэхэм яспорт ухъазырыныгъэ хагъахъо. Анахъэу зыпылхэр кIуачIэр апсыхъаныр ары. Мыекъуапэ изыгъэпсэфыплэ парк, республикэ ста-дионым ащызэхашэрэ егъэджен-зэлулэгъухэр атле-тикэ псынклэм хэхэрэ Iофыгъох. Спортсменкэхэм къачхыхъэ, жы къабзэм хэтхуэ спорт зэнэкъокъухэм зафагъэхъазыры. Iэпкъ-лъэпкхэр агъэпытэнхэм фэшI физкультурэм епхыгъэ амалхэр агъэфедэх.

2013 — 2014-рэ илээс ешIэгъум «Адыифым» итренер шхъа-лэу шытыгъэ Владимир Черкаши-нымрэ ащ игуадзэу, зэлашIэрэ гандболисткэу Светлана Выдри-намрэ ялэнатIэхэм алулхыжы-гъэх. Владимир Черкашиным кызэрэтилуагъэмкIэ, «Адыифыр» апэ ит команди 8-мэ ахэфагъэп, зэкIэми ауж кынагъ. Ащ пшъэры-лъэу зыфишIыжыгъагъэр я 7 — 8-рэ чыплэхэм ащыц кыди-хынэу арыгъэ. Амал ялэ хъумэ, я 6-рэ чыплэм фэбэнэнхэ яму-радыгъ.

— Сипшъэрыл згъэцэклагъэп. ГушIэлэу стыгъэр сшыгъупшагъэп. Ахэр кыдэслытэхы, силэнатIэ сылулхыжынэу исхъухъагъ. Свет-лана Выдринари илэнатIэ IокIы-жы, — кытилиогагъ Владимир Черкашиным.

С. Выдрин В. Черкашиным

ишхъэгъус. Арышъ, нэбгыритIу-ми «Адыифыр» кызэрабгына-гъэр бгъэшIэгъонэу цытэп.



### Хэта хэкIыжыгъэр?

А упчIэм сыдигъуи тегъэгумэ-кIы, Мария Мартыненкэмрэ Ма-рина Васильевамрэ ятIонэрэ кIа-лэхэр къафэхушты, «Адыифым» шIэхуэ шешIэштхэп. Вероника Оганян тикомандэ хэкIыжыгъ. Воронеж ыкIи Краснодар къа-рыкIыгъэ спортсменкэхэм «Ады-ифым» зышагъэхъазыры. Тренер-хэм аштэштхэр тшIэгорэп.

Къэлэпчъэлутэу Виктория Са-марскаям Мыекъуапэ кыгъэгъэ-жыгъ. Опыт зилэхэ Эльвира

Житловар, Анна Игнатченкэр, къэлэпчъэлутэу Наталья Тормозо-вар «Адыифым» хэтых. Ната-лья Еремченкэм, Анастасия Чер-номуровам, Ольга Исаченкэм, нэмыкIхэм талыплъагъ.

— Сэ линейнэу сешIэнэу зы-сэгъэхъазыры, — кылуатэ Мили-ца Грбавчевич. — Сербием сы-щапIугъ, илээситIу хуэгъэу Мые-къуапэ сыщэпсэу. Къалэр сшIо-дах, рэхъат, культурэм фэгъэхы-гъэ Iофыгъо гъэшIэгъонхэр шы-зэхашэх. «Адыифыр» ауж кына-рэмэ къахэкIыжынэу сыфай.

Юлия Куцеваловам илэпIэсэ-ныгъэ хегъахъо, тиспортсменкэ цэрыломэ ащыц хуэнэу тегъэгу-гъэ. Уджыхуэ Заремэ, Шэо-цIыкIу Миланэ, Светлана Кожу-бековам, Анастасия Косенко-вам, Ирина Малхозовам, нэмыкI-хэм «Адыифым» ячIыплэ кышча-гъотынышъ, нахыбэрэ тагъэгу-шIонэу афэтэлэ.

### Тренерхэр

Анахъэу тызыгъэгумэкIырымэ тренерхэр ащышых. Галина Мель-никовамрэ Ольга Рюхинамрэ «Адыифым» итренерых, спорт-сменкэхэм Iоф адашIэ. Тренер шхъаIэр бэ темышIэу агъэнэ-фэшт. «Адыифым» ипащэу Цэй Аслъанчэрые зэрилтытэрэмкIэ, тикомандэ ауж кынарэмэ къа-хэкIыжын ылъэкIышт. Ащ фэшI непэ спортсменкэхэм зызэрагъэ-хъазырымэ еллытыгъэр бэ.

Сурэтым итхэр: **«Адыифым» илээс ешIэгъум зыфегъэхъа-зыры.**

НэкIубгъор  
зыгъэхъазырыгъэр  
ЕМТИЛЪ Нурбий.

Зэхъышагъэр  
ыкIи кыдэзы-  
гъэкIырэр:

Адыгэ Респу-бли-кэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб кыэралхэм ащы-псэурэ тилъэп-кыгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи кэбар жъугъэм иамал-хэмкIэ и Комитет Адресыр: ур. Кре-стьянскэр, 236

Редакциер  
зыхъышIэр:

385000,  
къ. Мыекъуапэ,  
ур. Первомайскэр,  
197.

Телефонхэр:

приемнэр:  
52-16-79,  
редактор шхъаIэм

иапэрэ  
гуадзэр:  
52-49-44,

редактор гуадзэр-  
пшъэдэкIыжъ зы-  
хырэ секретарыр:  
52-16-77.

E-mail:

adygvoice@mail.ru

Зышаушыхъаты-  
гъэр:

Урысые Федерацием  
хэутын IофхэмкIэ,  
телерадиокъэтын-  
хэмкIэ ыкIи зэлы-  
IэсыкIэ амалхэмкIэ  
и Министерствэ  
и Темыр-Кавказ  
чыплэ гъэIоры-  
шIапл, зэраушыхъа-  
тыгъэ номерыр  
ПИ №ТУ23-00916

Зышыхаутырэр

ОАО-у  
«Полиграф-ЮГ»,  
385000,  
къ. Мыекъуапэ,  
ур. Пионерскэр,  
268

ЗэкIэмкIи  
пчъагъэр  
4046

Индексхэр  
52161  
52162

Зак. 2687

Хэутыным  
узыщыкIэтхэнэу щыт  
уахътэр  
Сыхъатыр 18.00  
Зышыхаутырэр  
уахътэр  
Сыхъатыр 18.00

Редактор  
шхъаIэм  
ипшъэрылхэр  
зыгъэцакIэрэр

МэшIэкъо  
Саид

ПшъэдэкIыжъ  
зыхырэ  
секретарыр  
НэпшIэкъуй  
Заур